

SAMEN WERKEN AAN DE TOEKOMST VAN HULP AAN SLACHTOFFERS

Een gezamenlijke onderzoeksagenda van het Centre of Expertise Veiligheid & Veerkracht van Avans Hogeschool en Slachtofferhulp Nederland

Centre of Expertise
Veiligheid & Veerkracht
Een initiatief van **avans**

Inleiding

Het Centre of Expertise Veiligheid & Veerkracht van Avans Hogeschool en Slachtofferhulp Nederland zijn per november 2024 een samenwerking aangegaan waarin wij onze kennis en expertise bundelen. Door middel van praktijkgericht onderzoek willen we de positie en rechten van slachtoffers en hun naasten versterken. Daartoe hebben we deze gezamenlijke onderzoeksagenda ontwikkeld.

Het Centre of Expertise Veiligheid & Veerkracht (hierna: CoE V&V) zet zich in voor een veilig en veerkrachtige samenleving. Zij doen praktijkgericht onderzoek en verbinden dit met het onderwijs en het werkveld. Vanuit de lectoraten Geweld in Afhankelijkheidsrelaties en Transmuraal Herstelgericht Werken gaat een belangrijke focus uit naar het onderzoek naar de positie, rechten van en hulp aan slachtoffers.

Slachtofferhulp Nederland (hierna: SHN) ondersteunt slachtoffers en hun naasten na een misdrijf, verkeersongeval, ramp of calamiteit. Zij biedt psychosociale, juridische en praktische ondersteuning. SHN spant zich in om de positie en rechten van slachtoffers en hun naasten te verbeteren. Verder stimuleert SHN de kennisontwikkeling en het onderzoek op dit gebied en in dat kader verzorgt Slachtofferhulp zowel interne als externe voorlichtingen, presentaties en trainingen.

De gezamenlijke onderzoeksagenda van het CoE V&V en SHN richt zich primair op twee lijnen:

1. Online/offline criminaliteit en slachtofferschap
2. Toegankelijkheid en bereikbaarheid van ondersteuning

Naast de twee vaste onderzoekslijnen is in de onderzoeksagenda ook een derde open ruimte gedefinieerd om in te kunnen springen op actualiteiten en ontwikkelingen. In deze publieksversie van onze onderzoeksagenda presenteren wij de onderzoekslijnen, en gaan we in op het belang van deze onderwerpen voor beide organisaties. We werken vanuit de volgende criteria:

- Het onderzoek is wetenschappelijk onderbouwd.
- Het onderzoek wordt samen met de praktijk uitgevoerd en leidt tot inzichten die toepasbaar zijn in de praktijk.
- Het onderzoek is gericht op het bieden van handelingsperspectief voor zowel huidige en toekomstige professionals.

Daarnaast hanteren we een aantal uitgangspunten om ervoor te zorgen dat het onderzoek op een zo volledige en integer mogelijke manier wordt uitgevoerd.

Centre of Expertise
Veiligheid & Veerkracht
Een initiatief van **avans**

Aandacht voor intersectionaliteit en traumasensitiviteit

Ten eerste hebben we in de voorbereiding en tijdens de uitvoering van het onderzoek aandacht voor intersectionaliteit. Dit betekent dat we aandacht hebben voor hoe de wisselwerking van diverse kenmerken, zoals gender, etniciteit, leeftijd en gezondheidsstatus, invloed hebben op iemands maatschappelijke positie. Daarbij werken we traumasensitief. In de praktijk betekent dit dat we ervan bewust zijn dat slachtoffers- en slachtofferervaringen complex kunnen zijn en dat alle personen en situaties uniek zijn. Die complexiteit onderkennen we en onderzoeken we verder.

Veerkracht staat centraal

Ten tweede staat de veerkracht van slachtoffers, huidige en toekomstige professionals centraal. Slachtofferschap wordt in de maatschappij geassocieerd met lijdzaamheid en passiviteit, maar de praktijk laat in veel gevallen het tegenovergestelde zien. Hoewel slachtofferervaringen heel ingrijpend kunnen zijn, zijn slachtoffers vaak in staat om na tegenslag terug te veren. Het in stand houden van het beeld van een slachtoffer als lijdzaam en passief figuur doet geen recht aan werkelijke slachtoffers. Aan de andere kant van de medaille staat de professional, waarvoor het omgaan met deze ingrijpende gebeurtenissen (of erover horen) vaak onderschat wordt. Daarom richt ons onderzoek zich ook op het versterken van de veerkracht en het handelingsperspectief van professionals.

Samenwerken en verbinden

Tot slot wordt per project onderzocht of, en zo ja, welke partners betrokken kunnen worden. We waarderen samenwerking met onderzoeks-, praktijk- en/of beleidspartners en verwelkomen ook toenaderingen van partijen om samen te werken.

Inhoudsopgave

In het volgende document komen de volgende hoofdstukken aan bod:

1. Onderzoekslijn 1: Online/offline criminaliteit
2. Onderzoekslijn 2: Toegankelijkheid en bereik van dienstverlening
3. Onderzoekslijn 3: Inspringen op actualiteiten en ontwikkelingen
4. Afsluiter
5. Contactgegevens
6. Literatuurlijst

1

**Online/offline
criminaliteit**

Introductie

Digitalisering zorgt ervoor dat ons leven meer online plaatsvindt. Verbinding, sociale interactie en communicatie met anderen gebeurt steeds vaker via het internet, bijvoorbeeld via social media of Signal en WhatsApp. De digitale en de offline wereld zijn nauw met elkaar verbonden.

De verwevenheid van de twee werelden heeft alleen ook een schaduwzijde. Zo kunnen online middelen gebruikt worden om delicten te plegen en slachtoffers te maken. In 2022 werden 2,2 miljoen Nederlanders het slachtoffer van online criminaliteit. Daarbij ging het met name om oplichting en fraude, hacken en online bedreiging en intimidatie. Met name jongeren lopen risico's: 1 op de 5 Nederlandse jongeren in de leeftijd van 15-25 jaar werd het slachtoffer van online criminaliteit (Akkermans et al., 2024). Hoewel de traditionele criminaliteit de afgelopen 10 jaar flink is gedaald (29%) steeg het aantal online delicten met 12% (WODC, 2024). Deze verschuiving van criminaliteit zorgt voor uitdagingen bij professionals.

Achtergrond

In onderzoek wordt er vaak een strikt onderscheid gemaakt tussen online en offline criminaliteit, waardoor er beperkt zicht is op de gevolgen en behoeften van slachtoffers wanneer online en offline in elkaar overlopen. We signaleren dat in onderzoek en registratie online en offline criminaliteit apart van elkaar wordt vastgelegd. In de beleving van slachtoffers is die duidelijke tweedeling niet zo evident. Denk bijvoorbeeld aan een verbroken relatie die tot fysieke bedreigingen heeft geleid, waarbij ook online dreigberichten worden verstuurd (van 't Hoff-de Goede & Janssen, 2024, p.62). Er zijn aanwijzingen dat online uitingen van geweld een voorspeller kunnen zijn voor verder geweld in de offline omgeving: "slachtofferschap in de ene sociale context (cyber) vergroot de kans dat het in een andere (persoonlijke) context verschijnt" (Marganski &

Melander, 2018, p.1078). Dit roept de vraag op of slachtofferschap in de offline omgeving op dezelfde manier de kans op online slachtofferschap vergroot. Met een holistische en integrale kijk op deze vormen van criminaliteit kan beter worden ingezet op preventie en aanpak, en de ondersteuning aan slachtoffers.

Ook in de hulpverlening en handhaving wordt vaak een strikt onderscheid gemaakt tussen criminaliteit dat online en offline plaatsvindt en is er sprake van gescheiden expertises (van 't Hoff-de Goede & Janssen, 2024). Binnen organisaties levert dit niet alleen uitdagingen op voor de aanpak van online en offline criminaliteit en de ondersteuning van betrokkenen, ook ontbreekt het vaak aan eenduidigheid in de registratie (Montoya et al., 2013, p.32).

Belang van het onderwerp voor CoE V&V en SHN

Zowel voor CoE V&V als voor SHN is de overlap tussen online en offline criminaliteit een belangrijk onderwerp. Het CoE V&V, waar beide lectoraten toe behoren, stelt zich ten doel om onderzoek te verrichten op het gebied van sociaalmaatschappelijke veiligheid.

(Onderzoeks)ontwikkelingen worden bij Avans Hogeschool ingezet om het onderwijsaanbod te actualiseren. Onder Ambitie 2025 richt CoE V&V zich op het opleiden van wendbare en veerkrachtige professionals in een veranderende wereld. De toenemende overlap tussen online en offline criminaliteit is een belangrijke ontwikkeling op maatschappelijk gebied, en vormt daarmee een belangrijk onderwerp voor toekomstige professionals.

SHN biedt ondersteuning aan slachtoffers van zowel online als offline criminaliteit. Er zijn verschillende modules en trainingen te volgen, waarna professionals en/of vrijwilligers ondersteuning kunnen bieden. Er is ook een module voor online criminaliteit, maar in de praktijk loopt online en offline criminaliteit vaak in elkaar over. Daarom is dit thema ook onderdeel van het Meerjarenperspectief 2025-2028 en stelt SHN zich ten doel om hulpverlening aan slachtoffers door middel van samenwerking met keten- en netwerkpartners en onderzoeksprojecten te blijven verbeteren (Slachtofferhulp Nederland, 2025)

Onderzoeksvragen

Om de overlap tussen online en offline criminaliteit verder te onderzoeken, kan gewerkt worden vanuit een getrapte insteek.

1. Wat weten we al over de overlap tussen online/offline criminaliteit?
2. Wat is de impact op slachtoffers en wat verwachten zij?
3. Hoe kan ondersteuning aan slachtoffers hierop worden aangesloten?
4. Hoe vertalen we dat naar een handelingskader voor (toekomstige) professionals?

2

**Toegankelijkheid
en bereik van
dienstverlening**

Introductie

Niet ieder slachtoffer vindt ondersteuning. Sommige groepen herkennen zichzelf niet als slachtoffer, weten ondersteuning minder makkelijk te vinden of zijn vanwege hun sociale situatie of fysieke locatie minder bereikbaar voor ondersteuning. In de literatuur is er aandacht voor de moeilijkheden om kwetsbare groepen bij onderzoek te betrekken, maar een heldere definitie van “kwetsbare groepen” ontbreekt. Als we stilstaan bij de toegankelijkheid en het bereik van ondersteuning aan slachtoffers dan biedt de wetenschap voornamelijk inzicht in een beschrijving van de barrières die slachtoffers ervaren om hulp of ondersteuning te zoeken. Daarbij kan gedacht worden aan de invulling die wordt gegeven aan het woord 'slachtoffer'. Wanneer slachtoffers zichzelf niet als slachtoffer zien, of hun ervaring niet als slachtofferschap identificeren kan dit in de weg staan van het zoeken van ondersteuning (Ahrens et al., 2007). Ook gevoelens van schuld en schaamte en sociaal/culturele opvattingen en stigma over het zoeken van ondersteuning, kunnen obstakels vormen in het zoeken naar ondersteuning (e.g., Pijlman et al., 2023; Robinson et al., 2020).

Verder kan het zo zijn dat organisaties die slachtoffers ondersteuning bieden onvoldoende zichtbaar zijn en slachtoffers daardoor niet op de hoogte zijn van het bestaan van deze organisaties. De manier waarop een organisatie zich presenteert kan er ook voor zorgen dat mensen in de veronderstelling zijn dat deze organisaties niet voor hen zijn of dat zij hier niet terecht kunnen (Robinson et al., 2020). Bovendien kan ontevredenheid of een gebrek aan vertrouwen in de overheid en formele instanties het zoeken van ondersteuning in de weg staan (e.g., Decker et al., 2017; Fugate et al., 2005).

Tot slot kunnen toegankelijkheidsproblemen de reden zijn dat bepaalde groepen buiten beeld blijven van de hulp- en dienstverlening. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de taal waarin ondersteuning wordt aangeboden of de

mate waarin aandacht wordt besteed aan iemands identiteit of beperking (e.g., de Wildt et al., 2023; Hart & Klein, 2013; Hilton et al., 2004; Moe, 2007; Moe & Bell, 2004).

De hierboven beschreven opsomming van barrières is niet uitputtend. De literatuur over de toegankelijkheid van ondersteuning lijkt overwegend gebaseerd op de ervaringen van slachtoffers van seksueel en huiselijk geweld. Het is dus de vraag in hoeverre deze kennis van toepassing is op andere vormen van slachtofferschap. Hulp- en ondersteuningsorganisaties hebben een verantwoordelijkheid om inzicht te krijgen in de barrières die slachtoffers ervaren en die een beperking kunnen vormen voor de toegankelijkheid. Om laagdrempelige en toegankelijke ondersteuning e bieden is een proactieve en naar buiten gerichte aanpak belangrijk.

Belang van het onderwerp voor CoE V&V en SHN

Zoals eerder omschreven verricht het CoE V&V onderzoek op het gebied van sociaalmaatschappelijke veiligheid, en beogen de betrokken lectoraten kennis te ontwikkelen over slachtofferschap en de ondersteuning van slachtoffers en hun naasten. Vanuit een herstelgerichte visie is er aandacht voor verschillende betrokken partijen (slachtoffer, dader, sociaal netwerk en de maatschappij). Het verbeteren van de toegankelijkheid en het bereik van de dienstverlening aan slachtoffers sluit hier goed bij aan. Via het onderwijs van CoE V&V zullen toekomstige professionals worden meegenomen in het beter bereiken van deze groepen. Ambitie 2025 van CoE V&V richt zich sterk op het opleiden van wendbare en veerkrachtige professionals. De focus op groepen die mogelijk moeilijk(er) bereikt worden kan bijdragen aan het ontwikkelen van reflexiviteit, oog voor intersectionaliteit en inzicht in eigen blinde vlekken bij toekomstige professionals.

Een van de speerpunten van het Meerjarenperspectief 2025-2028 van SHN is om meer slachtoffers beter te helpen. Bij SHN bestaat het besef dat er een gat zit tussen de mensen die SHN zou kunnen helpen en de mensen die daadwerkelijk worden bereikt. Een van de ambities voor de komende jaren is om meer toegankelijk te zijn voor een grotere groep slachtoffers en daarmee het bereik van de dienstverlening te vergroten. Een doelstelling is bijvoorbeeld dat "dienstverlening ook voor kwetsbare groepen eenvoudig toegankelijk en vindbaar is." (Slachtofferhulp Nederland, 2025, p. 42). Dit doet SHN door, som samen met partners die al wel met bepaalde groepen in contact staan, materialen, kennis, hulpmiddelen, training en werkbegeleiding te ontwikkelen voor medewerkers (Slachtofferhulp Nederland, 2025). Ook is SHN actief op het vlak van diversiteit en inclusie. De Academie biedt bijvoorbeeld training aan op het gebied van diversiteit en inclusieve communicatie. Aangezien SHN er is voor álle slachtoffers is het van groot belang dat er wordt ingezet op het goed toegankelijk zijn voor en aansluiten bij de noden,

behoeften en (on)mogelijkheden van slachtoffers met diverse achtergronden.

Onderzoeksvragen

Om scherper zicht te krijgen op de toegankelijkheid en het bereik van dienstverlening van met name SHN stellen wij de volgende onderzoeksvragen voor:

1. Hoe ziet de doelgroep eruit die al bereikt wordt?
2. Welke groepen worden minder goed bereikt?
3. Hoe kunnen deze groepen wél bereikt worden?
4. Hoe vertalen we dat naar een handelingskader voor (toekomstige) professionals?

The background is a solid teal color. In the upper right corner, there are two thin white curved lines that overlap each other, creating a subtle geometric pattern.

3

**Inspringen op
actualiteiten en
ontwikkelingen**

Samenwerking van vijf jaar

De samenwerking tussen het CoE V&V en SHN is voor vijf jaar (2024-2029) van kracht en het 'slachtofferlandschap' is volop in beweging. Daarom is er in het onderzoeksprogramma bewust een onderzoekslijn opengelaten waarmee ingesprongen kan worden op actualiteiten en maatschappelijke, politieke of wetenschappelijke ontwikkelingen. Deze onderzoekslijn is aan het programma toegevoegd om op een flexibele manier te kunnen ingaan op onvoorziene onderwerpen.

Zo heeft het slachtoffer in de afgelopen jaren flink meer rechten gekregen en wordt in 2025 de vernieuwde Victims' Rights Directive van de Europese Commissie verwacht. Ook binnen de landsgrenzen zijn belangrijke ontwikkelingen gaande, zoals het wetsvoorstel om psychisch geweld zelfstandig strafbaar te stellen en de politieke en maatschappelijke aandacht voor femicide en huiselijk en seksueel geweld. Bij verkeersongevallen zijn kwalijke praktijken van belangenbehartigers (en daarmee de kwetsbare positie van slachtoffers) een heet hangijzer. Binnen de wetenschap zien we meer aandacht voor het gebruiken van participatieve onderzoeksmethoden en discussie ten aanzien van de definitie van slachtofferschap en het label slachtoffer. Met andere woorden, slachtofferschap en de reactie daarop is op vele gebieden in beweging. Gedurende de samenwerking zal de invulling van de derde onderzoekslijn verder vorm krijgen.

Afsluiter

Een belangrijk doel van de samenwerking tussen CoE V&V en SHN is het in kaart brengen van onder andere de behoeften en verwachtingen van slachtoffers. Dit doen wij door middel van praktijkgericht onderzoek met aandacht voor intersectionaliteit, gendersensitief en traumasensitief werken. Ook staat de veerkracht van slachtoffers daarbij centraal.

De opgedane kennis uit de onderzoekslijnen zal worden gebruikt om het professioneel handelingskader van (toekomstige) professionals en vrijwilligers die met slachtoffers werken te optimaliseren. Door kennis en expertise te bundelen, willen CoE V&V en SHN een bijdrage leveren aan kwalitatief betere en mensgerichte ondersteuning voor slachtoffers en hun naasten. Praktijkgericht onderzoek betekent dat wij dicht bij de praktijk staan: wij hopen ook professionals en organisaties die in de praktijk werkzaam zijn te betrekken bij ons onderzoek. Ook zullen wij onze kennis en inzichten delen met andere onderzoekers en de praktijk. **Zie jij vanuit één of meerdere onderzoekslijnen de verbinding met jouw werk of organisatie? Dan gaan we graag in gesprek over de mogelijkheden om samen op te trekken in concrete projecten!**

Contactgegevens

Meer weten over de verschillende onderzoeken? Neem contact op met de afdeling onderzoek van het kennisinstituut van Slachtofferhulp Nederland: kennisinstituut.onderzoek@slachtofferhulp.nl

Literatuur

- Ahrens, C. E., Campbell, R., Ternier-Thames, N. K., Wasco, S. M., & Sefl, T. (2007). Deciding whom to tell: Expectations and outcomes of rape survivors' first disclosures. *Psychology of Women Quarterly*, 31(1), 38-49. <https://doi.org/10.1111/j.1471-6402.2007.00329.x>
- Akkermans, M., Derksen, E., Kennis, M., Kloosterman, R., Moons, E. (2024). Veiligheidsmonitor 2023. Centraal Bureau voor de Statistiek. [Veiligheidsmonitor-2023.pdf](#)
- Decker, M. R., Nail, J. E., Lim, S., Footer, K., Davis, W., & Sherman, S. G. (2017). Client and partner violence among urban female exotic dancers and intentions for seeking support and justice. *Journal of Urban Health*, 94, 637-647. <https://doi.org/10.007/s11524-017-0195-5>
- De Wildt, R., Steketee, M., & Compagner, M. (2023). Laagdrempelige hulp voor slachtoffers en plegers van geweld in afhankelijkheidsrelaties. www.verwey-jonker.nl/publicatie/laagdrempelige-hulp-voor-slachtoffers-en-plegers
- Fugate, M., Landis, L., Riordan, K., Neureckas, S., & Engel, B. (2005). Barriers to domestic violence help seeking: Implications for intervention. *Violence Against Women*, 11(3), 290-310. <https://doi.org/10.1177/1077801204271959>
- Hart, B., & Klein, A., (2013). Practical implications of current intimate partner violence research for victim advocates and service providers. United States Department of Justice. <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/grants/244348.pdf>
- Hilton, N. Z., Harris, G., Rice, M., Lang, C., Cormier, C., & Lines, K. (2004). A brief actuarial assessment for the prediction of wife assault recidivism: The Ontario domestic assault risk assessment. *Psychological Assessment*, 16(3). 267-275. <https://doi.org/10.1037/1040-3590.16.3.267>
- Marganski, A., & Melander, L. (2018). Intimate partner violence victimization in the cyber and real world: Examining the extent of cyber aggression experiences and its association with in person dating violence. *Journal of interpersonal violence*, 33(7), 1071-1095.
- Montoya, L., Junger, M., & Hartel, P. (2013, August). How "Digital" is Traditional Crime?. In 2013 European Intelligence and Security Informatics Conference (pp. 31-37). IEEE.
- Moe, A. (2007). Silenced voices and structured survival: Battered women's help-seeking. *Violence Against Women*, 13(7), 676-699. <https://doi.org/10.1177/1077801207302041>
- Moe, S., & Bell, M. (2004). Abject economics: The effects of battering and violence on women's work and employability. *Violence Against Women*, 10(1), 29-55. <https://doi.org/10.1177/1077801203256016>
- Pijlman, V., Eichelsheim, V., Pemberton, A., & de Waardt, M. (2023). "Sometimes it seems easier to push it away": A study into the barriers to help-seeking for victims of sexual violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 38(11-12), 7530-7555. <https://doi.org/10.1177/08862605221147064>
- Robinson, S. R., Ravi, K., & Voth Schrag, R. J. (2020). A systematic review of barriers to formal help seeking for adult survivors of IPV in the United States, 2005-2019. *Trauma, Violence, & Abuse*, 22(5), 1279-1295. <https://doi.org/10.1177/1524838020916254>

Slachtofferhulp Nederland (2024). Het slachtofferschap voorbij.

Meerjarenperspectief 2025-2028.

shn-meerjarenperspectief2025-2028.pdfVan 't Hoff-de Goede, S. &

van 't Hoff-de Goede, S. & Janssen, J. (2024). De overlap tussen offline en online geweld in afhankelijkheidsrelaties. Naar een typologie voor professionals. PROCES, 24(1),

<https://doi.org/10.5553/PROCES/016500762024102001006>

WODC (2024). Criminaliteit en rechtshandhaving 2023: Ontwikkelingen en samenhangen.

<https://repository.wodc.nl/bitstream/handle/20.500.12832/3398/Cahier%202024-19-volledige-tekst.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

